

albo wygaszać (mówimy wtedy o interferencji *konstruktywnej* bądź *destruktywnej*), podobnie interferencja kwantowa pozwala nam manipulować „udziałem” stanów składowych w superpozycji. Przypuśćmy, że naszym zadaniem jest znalezienie rozwiązań spełniających pewien określony warunek. Okazuje się często, że najlepszy algorytm dla zwykłych (klasycznych) komputerów sprowadza się do pracowitego sprawdzenia, które z potencjalnych rozwiązań spełnia wymagane warunki. Komputer kwantowy może przetworzyć równoległe superpozycję potencjalnych rozwiązań, i to w taki sposób, aby te spełniające żądany warunek ulegały interferencji konstruktywnej, czyli wzmocnieniu, natomiast pozostałe interferowały destruktywnie i zostały wygaszone. Pomiar stanu wyjściowego przyniesie nam wtedy tę odpowiedź, której właśnie szukamy.

Przykładem problemu obliczeniowego powyższego typu jest rozkład liczby naturalnej na czynniki pierwsze. Złożoność tego problemu rośnie niesłychanie szybko wraz z liczbą cyfr. Jest to praktycznie wykorzystywane w powszechnie używanych protokołach szyfrujących z tak zwanym kluczem publicznym. Mając dwie liczby pierwsze, nietrudno jest znaleźć ich iloczyn. Co więcej, można go ogłosić wszem i wobec bez szczególnej obawy, że ktoś znajdzie jego rozkład na czynniki pierwsze. Procedura kodująca używa tylko tego iloczynu, natomiast do odkodowania zaszyfrowanej informacji potrzebna jest już znajomość obu czynników. Dzięki temu rozszyfrować wiadomość może tylko autor klucza.

Komputer kwantowy (gdyby ktoś go zbudował, oczywiście) byłby w stanie znaleźć rozkład na czynniki pierwsze, używając znacznie mniejszej liczby operacji. Stanowiłoby to poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa protokołów szyfrujących z kluczem publicznym. Mechanika kwantowa oferuje jednak coś w zamian – kwantowe systemy kryptograficzne, których bezpieczeństwo gwarantuje całym swoim autorytetem. Ale to już następna historia. . .

Tajemnica liczb Fermata

Wielu badaczom świata liczb marzyło się uzyskanie cudownego wzoru, który dawałby wyłącznie liczby pierwsze. Próbowano wykorzystywać różne formuły, z których dwie pozostały przedmiotem rozważań do dziś. Chodzi mianowicie o liczby postaci $2^m - 1$ i $2^m + 1$ ($m \in \mathbb{N}$). Można wykazać, że jeśli $2^m - 1$ jest liczbą pierwszą, to m jest również liczbą pierwszą. Liczby $M_p = 2^p - 1$ (p – liczba pierwsza) nazywamy liczbami Mersenne’a. Liczby M_2, M_3, M_5, M_7 są pierwsze, ale już liczba M_{11} jest złożona. Prawdopodobnie wśród liczb Mersenne’a jest nieskończenie wiele zarówno liczb pierwszych, jak i złożonych. Największą znaną liczbą pierwszą Mersenne’a była w 1999 r. liczba $M_{6972593}$. Jeśli natomiast liczba $2^m + 1$ jest pierwsza, to $m = 2^n$ ($n \in \mathbb{N} \cup \{0\}$). Fermat przypuszczał, że zachodzi twierdzenie odwrotne. Oznaczmy $F_n = 2^{2^n} + 1$. Wprawdzie liczby F_0, F_1, F_2, F_3, F_4 są pierwsze, ale już liczba F_5 jest złożona. Do chwili obecnej wykazano, że liczby F_5, F_6, \dots, F_{23} są złożone (i niektóre inne).

Liczby Fermata mają nieoczekiwany związek z geometrią. Otóż Gauss udowodnił, że jeśli $s = 2^k F_{n_1} F_{n_2} \dots F_{n_t}$, $k \geq 0$, gdzie $F_{n_1}, F_{n_2}, \dots, F_{n_t}$ są różnymi liczbami pierwszymi Fermata, to można skonstruować s -kąąt foremny za pomocą cyrkla i linijki. Nieco później Wantzel wykazał twierdzenie odwrotne. Od czasów Fermata (1640 r.) nie znaleziono nowej liczby pierwszej F_n . Obecnie pierwszą podejrzaną jest F_{24} (mająca 5 050 446 cyfr). Gdyby okazała się pierwsza (co raczej jest wątpliwe), to na podstawie twierdzenia Gaussa można by skonstruować za pomocą cyrkla i linijki F_{24} -kąąt foremny. Jest to wielokąt o ogromnej liczbie boków (na rysunku wyglądałby praktycznie jak koło). Podanie konstrukcji takiego wielokąta to zadanie karkołomne. Byłoby może zatem lepiej, gdyby okazało się, że poza F_0, F_1, F_2, F_3, F_4 nie ma innych liczb pierwszych Fermata. Czy jednak da się to udowodnić?

Witold BEDNAREK

Rozwiązanie zadania F 531.

Oznaczmy szukany stosunek oporu r_2 dużego boku ramki do oporu r_1 mniejszego przez $x = r_2/r_1$. Po włączeniu ramki do obwodu w punktach A i B mamy

$$\frac{1}{R_1} = \frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_1 + 2xr_1} = \frac{2(x+1)}{r_1(2x+1)}$$

Po włączeniu ramki w punktach B i C otrzymujemy

$$\frac{1}{R_2} = \frac{1}{xr_1} + \frac{1}{2r_1 + xr_1} = \frac{2(x+1)}{xr_1(x+2)}$$

Stosunek oporów jest równy

$$\frac{R_2}{R_1} = \frac{x(x+2)}{2x+1} = 1,6,$$

a stąd równanie na x

$$x^2 - 1,2x - 1,6 = 0.$$

Odrzucając ujemny pierwiastek równania otrzymujemy $x = 2$.